

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНИХ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Романів Антон Володимирович

*аспірант кафедри менеджменту персоналу та адміністрування,
Національний університет «Львівська політехніка»*

Постановка проблеми. Україна, як країна з розвинутою науково-технічною базою та значним потенціалом для інноваційного розвитку, стикається з проблемою нестачі інвестицій в інноваційні сектори економіки. Недостатні обсяги інвестицій у науково-дослідні розробки, впровадження новітніх технологій та розвиток інноваційних підприємств гальмують економічний розвиток країни та знижують її конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Нестабільна політична та економічна ситуація, складні умови для бізнесу та недостатня підтримка з боку держави у галузі інновацій ускладнюють залучення інвестиційних ресурсів.

Таким чином, необхідно дослідити роль інвестицій у розвитку інноваційних секторів економіки України та знайти шляхи покращення інвестиційного клімату для стимулювання інноваційної діяльності та залучення більшого обсягу інвестицій у ці сфери.

Мета: розкриття важливості ролі інвестицій у розвитку інноваційних секторів економіки України.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до висвітлення важливості інвестицій в інноваційних секторах економіки України, варто схарактеризувати «інвестиційну ситуацію» в Україні за останні роки.

Протягом 2016–2020 років інвестиції в основний та оборотний капітал в Україні у % відношенні до ВВП скоротилися більш ніж удвічі – з 21,7% у 2016 р. до 7,5% у 2020 р.

У 2021 році в умовах посткризової активізації економіки після завершення гострої фази світової кризи COVID-19 інвестиції дещо зросли (до 10,1% ВВП), проте все ще залишалися удвічі нижчими, ніж в інших країнах Центральної та Східної Європи (25–30% ВВП).

За рахунок кредитів українських банків та інших позик фінансувалися лише 3,3% капітальних інвестицій в Україні за 9 місяців 2021 року, тоді як понад 72% капітальних інвестицій фінансувалося шляхом власних коштів підприємств, близько 13% – державного та місцевих бюджетів [3, с. 4–5].

Збільшення прямих іноземних інвестицій в економіку України переважною мірою забезпечувалося реінвестованими доходами

іноземних інвесторів (5,6 млрд доларів за 11 місяців 2021 р.). Водночас надходження нових іноземних інвестицій в капітал українських підприємств у січні-листопаді 2021 р. становило лише близько 800 млн доларів, що за виключенням 2020 року, є найнижчим обсягом з 2014 року та майже на порядок нижчим, ніж у 2005–2013 рр. (6,2 млрд доларів в середньому за рік) [7; 2, с. 2–3].

Колосальних збитків завдала Україні війна, спричинена Російською Федерацією, яка триває з 2014 року по сьогоднішній день. Станом на 24 лютого 2023 року прямі фізичні руйнування, спричинені війною, оцінюються у 135 млрд доларів США, що еквівалентно понад 60% довоєнного ВВП України. Збитки насамперед зачіпають житлові будинки, транспортну інфраструктуру, енергетичні системи та підприємства.

Прогнозована вартість реконструкції та відновлення оцінюється більш ніж 400 млрд. доларів. Сильно постраждали від війни ключові сектори економіки, найяскравішим прикладом чого є руйнування заводів, що відповідали за половину виробництва металопродукції. Це призвело до значного і, ймовірно, довготривалого впливу на виробничий потенціал цих секторів. Крім того, масова міграція людей як за кордон, так і всередині країни призвела до скорочення внутрішнього споживання та зменшення пропозиції робочої сили [3, с. 6].

Валовий внутрішній продукт країни зазнав значного падіння – приблизно на 29,2% у 2022 році. За даними Державної служби статистики України, у першому кварталі 2023 року ВВП скоротився на 10,5% порівняно з аналогічним періодом 2022 року. За весь 2022 рік реальний ВВП, обчислений у постійних цінах 2016 року, знизився на 29,1% порівняно з 2021 роком, і становив 5,191 млрд. гривень у фактичних цінах.

В Україні значним джерелом валютних надходжень стала міжнародна фінансова допомога. У період з 24 січня 2022 року по 15 січня 2023 року було зафіксовано зобов'язань на міжурядовому рівні на загальну суму понад 143 млрд євро. Найбільшим двостороннім донором України є Сполучені Штати Америки (США), які взяли на себе зобов'язання на суму 73,18 млрд євро. Уряди країн ЄС взяли на себе двосторонні зобов'язання на суму 19,9 млрд євро, а Комісія та Рада ЄС – 29,92 млрд євро. Крім того, Європейський фонд миру виділив 3,1 млрд євро, а Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) надав 2 млрд євро, в результаті чого загальна сума зобов'язань ЄС склала 54,92 млрд євро. Багатосторонні організації, включаючи МВФ, Світовий банк, ООН та ЄБРР, надали фінансової допомоги на суму 13,27 млрд євро [3, с. 6].

Навіть у 2024 році Україна продовжує залежати від іноземної допомоги, потребуючи щомісячної фінансової підтримки у розмірі 3–4 млрд доларів США.

Тому, можна чітко простежити, що інвестиції є необхідними для України, особливо в інноваційні сектори економіки. Чому?

По-перше, інвестиції в інноваційні сектори економіки сприяють створенню нових технологій та ідей, які своєю чергою стимулюють розвиток виробництва, підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції на світовому ринку. Інвестиції в дослідження та розвиток дозволяють українським компаніям випереджати конкурентів і ставати лідерами у своїй галузі.

По-друге, такі інвестиції стимулюють залучення талановитих науковців та фахівців до розвитку нових технологій. Це сприяє підвищенню рівня освіти та кваліфікації робочої сили, що в свою чергу забезпечує розвиток інтелектуального капіталу країни [4].

По-третє, інвестиції сприяють розвитку малого та середнього бізнесу, який є основним джерелом зайнятості та стимулює економічний розвиток регіонів. Інвестування у стартапи та інноваційні підприємства сприяє створенню нових робочих місць та росту доходів населення.

У які ж інноваційні сектори економіки України потрібні інвестиції? Це можуть бути, наприклад, IT-технології та програмне забезпечення, агроіндустрія, енергетика та відновлювальні джерела енергії, культурна індустрія, медична й біотехнологічна галузі, виробництво високотехнологічних товарів, фінансові технології, логістика, виробництво електромобілів та альтернативних транспортних засобів тощо.

Україна стикається зі значними викликами, що можуть перешкоджати притоку інвестицій у країну. До основних з них належать:

1) Недостатня обізнаність та обмеженість фінансування, що може гальмувати розвиток інноваційних проєктів.

2) Демографічна криза та високий рівень безробіття.

3) Застарілість інфраструктури та пошкодження енергетичних систем внаслідок війни.

4) Обмеження на експорт сільськогосподарської продукції, що впливає на розвиток аграрного сектору.

5) Стагнація ділової активності та зменшення бізнес-компетентності підприємців через війну та політичну нестабільність.

6) Відсутність комплексної правової бази для інвестування.

7) Слабкий внутрішній попит [3, с. 9–10].

Попри ці проблеми, важливо активувати заходи з підтримки бізнесу та інвестицій, сприяти створенню сприятливого інвестиційного клімату та залученню зовнішніх і внутрішніх інвестицій для стимулювання економічного зростання та розвитку України.

Висновки. Отже, інвестиції в інноваційні сектори економіки України відіграють ключову роль у сприянні сталому економічному зростанні та розвитку країни.

Заохочення інвестицій в ці сфери та забезпечення ефективного механізму стимулювання інвестування створить сприятливі умови для розвитку новітніх технологій, підвищення конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному ринку, створення нових робочих місць, збільшення виробничих потужностей та підвищення рівня життя населення.

Такий збалансований підхід дозволить Україні зміцнити своє місце на світовому ринку та забезпечити сталі економічне зростання в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Бережна І.Ю. Інвестиційно-інноваційний аспект розвитку національної економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 24. С. 7–11.
2. Дука А.П. Інвестиційні процеси в економіці України та їх інноваційні орієнтири. *Наукові праці НДФІ*. 2012. № 1(58). С. 1–7.
3. Інноваційні інвестиції для відновлення економіки України: програма розвитку Організації Об'єднаних Націй UkraineInvest. 2023. 61 с. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/202401/undp_ua_innovative_investment-ua.pdf (дата звернення: 13.02.2024).
4. Осецький В.Л. Інвестиції як інструмент інноваційного розвитку економіки. *Вісник Української академії банківської справи*. № 1(18) 2005. URL: <http://surl.li/qlfef> (дата звернення: 13.02.2024).
5. Розинська Н.М. Роль іноземних інвестицій у розвитку економіки України. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. 2013. № 1086. С. 90–95.
6. Старостенко Г.Г. Інвестиції та інновації в реальному секторі економіки як фактор забезпечення конкурентоспроможності на прикладі виробничої сфери. *Економічний вісник. Серія: «Фінанси, облік, оподаткування»*. 2018. Вип. 2. С. 199–205.
7. Щодо стану інвестиційних процесів в економіці України та шляхів їх активізації. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/503439_shchodo_stanu_investitsiynih_protsesiv.html (дата звернення: 13.02.2024).